

Motion till riksdagen 2005/06:Kr398

av Tasso Stafilidis m.fl. (v)

Scenkonsten – dans och teater

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	4
4	Inkludering och krav på icke-diskriminering	5
5	Scener.....	5
6	Anslagen	6
7	Turnéstöd	7
8	Centrumbildningar	7
8.1	Rådgivningsfunktionen på Konstnärsnämnden	8
8.2	Juridisk kompetens	8
9	Konstnärernas försörjning.....	8
10	Scenkonstens pensioner	9
11	Treåriga bidrag och avtal.....	10
12	Teater och dans i skolan	11
13	Länskonstnärer/konsulenter	12
14	Mångkultur och språkliga minoriteter	12
15	Internationellt utbyte	12
16	Terminologin.....	13
17	Politik för dansen	13
17.1	Feministisk analys	14
17.2	Dokumentation och forskning	15
17.3	Nationellt informationscentrum.....	15
17.4	Dansens år	15
17.5	Gemensam styrgrupp för dansnätverken	15
17.6	Dans för barn och unga	16
17.7	Den konstnärliga mångfalden.....	16

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att lagstifta om krav på redovisning av de åtgärder gällande icke-diskriminering som vidtagits och redovisning av hur kraven uppfyllts.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hyrorna för scener och andra spelplatser i samhällsägda fastigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att även den fria scenkonsten får anslagen uppräknade med pris- och lönekostnadsindex.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om turnéstöd.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om centrumbildningarnas anslag för verksamheten och för de arbetsförmedlande uppdragen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en samordning mellan Konstnärsnämndens rådgivande verksamhet och centrumbildningarnas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om juridisk kompetens vid centrumbildningarna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om motsvarande lösningar som teater- och dansallians även bör byggas ut i flera delar av kultursektorn.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över frågan om en kompletterande ålderspension, Kåpa, för scenkonstarbetarna vid institutionerna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över frågan om pensionerna för scenkonstarbetarna inom den fria scenkonsten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att införa treåriga bidrag.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om treåriga avtal.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om teater och dans i skolan.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om länskonstnärer/konsulenter.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mångkultur och språkliga minoriteter.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationellt kulturutbyte.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om terminologin för den fria scenkonsten.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en politik för dansen.

Fel! Okänt namn på

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en översyn av anslagen till danskonsten utifrån en feministisk analys.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om dokumentation av den moderna nutida dansen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett nationellt informationscentrum för danskonsten i Sverige.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ett Dansens år.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att följa upp satsningen på Dansnät Sverige med en samordning av de olika nätverken för dans, exempelvis genom en gemensam styrgrupp.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att satsningar på dansområdet kommer barn och unga till del.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om den konstnärliga mångfalden gällande verksamhetsbidrag och projektbidrag.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Vänsterpartiet ser behoven och den verklighet som scenkonsten befinner sig i och vi ser kulturpolitikens ansvar för urholkningen av anslagen. Och vi är beredda att göra något åt det.

Vi ser scenkonsten som ett självklart tillväxtområde där samhället ska ta ett brett och fördjupat ansvar genom en stark offentlig finansiering. Vi vill skapa de strukturella förutsättningar som ger scenkonsten möjlighet att utvecklas konstnärligt och expandera. En förutsättning för att kunna expandera och utveckla scenkonsten är nätverk av institutioner för teater, dans och musik, den fria scenkonsten med fria grupper och koreografer nationellt, regionalt och lokalt samt en rad olika arrangörer. Det är viktigt att nationalscenerna lever upp till sina mål att vara en motor i det svenska kulturlivet och breddar sitt utbud med små uppsättningar som kan turnera ute i landet. Det ska inte ställas sådana krav på full beläggning att teatrar måste anpassa sin repertoar efter kommersiella behov.

Väl fungerande institutioner är en förutsättning för det fria skapandet. Vi menar att en målmedveten satsning på den fria scenkonsten är ett nödvändigt komplement till institutionerna. Utifrån detta synsätt finns alltså ingen konkurrenssituation mellan scenkonstinstitutionerna och den fria scenkonsten. Detta gäller också förhållandet mellan våra nationalscener och Riksteatern.

Som ett feministiskt parti ställer Vänsterpartiet krav på att kvinnors och mäns villkor måste vara lika inför konsten. Sedan urminnes tider har scenkonsten varit ett av de forum som å ena sidan konserverat invanda traditioner och därmed patriarkala maktstrukturer och förtryckande heteronormer. Å andra sidan är det inom scenkonsten som många modiga konstnärer vågat ifrågasätta dessa förtryckande strukturer i samhället. Det vi vill lyfta fram är vikten av att scenkonsten inte begränsas till att exkludera och osynliggöra. Därför är det viktigt att konsten också speglar samhällets sammansättning och mångfald så att fler än majoritetsbefolkningen känner igen sig. Med olika erfarenheter och olika bakgrund är det långt ifrån alla som alltid känner igen sig i den traditionella, patriarkala heteronormen. Hela samhället och därigenom scenkonstområdet måste inse och agera utifrån att världen inte enbart består av 50-åriga, vita, heterosexuella, icke-funktionshindrade män.

Att värna kulturen är således att värna människors rätt att fritt skapa och människors rätt att ta del av det som skapats. Vänsterpartiet värnar de olika konstarnas egenvärde, deras värde som uttrycksform och förmedlare, i kommunikation mellan människor och i olika tidsperspektiv. Ytterst handlar det om att upprätthålla demokratin och värna yttrandefriheten.

Det nuvarande anslagssystemet urholkar ekonomin på ett sätt som medför att den scenkonstnärliga verksamheten hotas. Den fria scenkonsten som i dag helt saknar en årlig uppräkningskoppling till priser och lönekostnader har under lång tid tvingats leva under svåra ekonomiska förhållanden. Detta är oacceptabelt.

Vi ser scenkonsten och dess aktörer som en del av samhället och inte som en egen ö. Vi vet att ökade satsningar på scenkonstområdet skapar flera nya jobb men också att dessa jobb genererar ännu flera arbetstillfällen. På så sätt

går det inte att se förbi scenkonstens enorma potential i ett större perspektiv än det konstnärliga.

I denna motion fokuserar vi kraftigt på danskonsten. Det beror på att just dansen under lång tid varit extra styvmoderligt behandlad i förhållande till den övriga scenkonsten. Fortfarande finns det, i ännu högre grad än när det gäller teatern, stora ekonomiska och strukturella problem på dansområdet.

4 Inkludering och krav på icke-diskriminering

Som vi tidigare nämnt anser Vänsterpartiet att scenkonstpolitiken måste vara inkluderande och icke-diskriminerande utifrån kön, sexuell läggning, etnicitet, social bakgrund, funktionshinder etc. Kommittén för jämställdhet på scenkonstområdet har i sitt uppdrag att undersöka bl.a. detta och vid behov föreslå åtgärder. Vi ser väldigt positivt på kommitténs arbete, inte minst för att de tolkat sitt uppdrag brett och inkluderande. Vänsterpartiet har jämfört svensk scenkonstpolitik med andra europeiska länders. Exempelvis ska England införa en ordning där i synnerhet institutioner på ett aktivt sätt åtar sig att följa en icke-diskriminerande ordning. Detta ska ske genom att institutionerna varje år redovisar de åtgärder som vidtagits på området samt hur kraven på mångfald uppfyllts. Denna kontroll är en förutsättning för att institutionen ska erhålla allmänna medel. Uppfylls inte kraven på icke-diskriminering och mångfald utgår inget anslag.

Vänsterpartiet anser att detta är en intressant form för att uppnå icke-diskriminering och mångfald i alla verksamheter som erhåller statliga anslag inom scenkonstområdet. Detta krav skulle t.ex. kunna omfatta alla verksamheter som erhåller mer än en miljon kronor i offentliga anslag. Regeringen bör därför se över möjligheterna att lagstifta om krav på redovisning av de åtgärder gällande icke-diskriminering som vidtagits och redovisning av hur kraven uppfyllts. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Scener

De grundläggande förutsättningarna för scenkonsten kräver en väl utvecklad struktur av scener och andra spelplatser. Skyhöga lokalhyror i samhällsägda fastigheter är oacceptabla. Operan och Dramaten i Stockholm är bara två exempel. Dessa byggnader kan knappast nyttjas till något annat än det de är byggda för, varför hyran, om den sattes marknadsmässigt, borde vara noll kronor. Vi vill heller inte se andra än konstnärliga verksamheter i dessa byggnader. Även när det gäller samhällsägda fastigheter som hyser kulturverksamheter i regioner och på lokal nivå bör hyrorna hållas nere. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

6 Anslagen

I budgetpropositionen 2001 ökade anslaget för både institutionerna och den fria scenkonsten. Detta skedde bl.a. efter det att Kulturrådet presenterat en lägesrapport och en konsekvensanalys av medelsbristen inom konstområdena. För första gången gick även en enad scenkonstbransch ut och ställde gemensamma, berättigade krav.

Vänsterpartiet menar att den anslagsökning som genomfördes var en bra början för att komma till rätta med underfinansieringen av i synnerhet de 20 miljoner kronorna till den fria scenkonsten, men att staten fortsättningsvis måste ta det övergripande ansvaret för att scenkonstområdet kompenseras för den ekonomiska urholkning som skett.

I årets budgetproposition presenteras åter anslagsökningar på scenkonstområdet. Vänsterpartiet har drivit frågan mycket aktivt då scenkonstområdet är ett prioriterat område för oss. Den nu föreslagna ökningen i budgetpropositionen för 2006 på bl.a. 20 miljoner till den fria scenkonsten innehåller dessvärre alltför många anslagsposter som ska finansieras. Dessutom är inte hela summan en uppskrivning av anslaget, utan enbart 8 miljoner kronor. Av dessa 8 miljoner används 1 miljon kronor till finansiering av permanentningen av Dansnät Sverige. För Vänsterpartiets del ser vi svårigheterna med detta förslag då syftet med anslagsökning är att möjliggöra bättre arbetsförhållanden inom det fria scenkonstområdet. Dessa förbättringar kan knappast göras med de dryga 7 miljoner kronorna som permanentas. Vi ser ett behov på en nivåhöjning till den fria scenkonsten på minst 60 miljoner kronor. Detta är givetvis inte en summa på det totala behovet utan på det akuta behovet för att balansera den urholkning av anslaget som föreligger. Vänsterpartiet kommer att återkomma till frågan om anslagen för den fria scenkonsten vid kommande budgetarbete, inte minst med tanke på behovet av att lösa frågor om drägliga arbetsförhållanden och pensioner för scenkonstarnas sociala trygghet.

Det nuvarande anslagssystemet urholkar ekonomin på ett sätt som medför att den scenkonstnärliga verksamheten hotas. Den fria scenkonsten, som i dag helt saknar en årlig uppräknings, har under lång tid tvingats leva under ekonomiska förhållanden som inte är acceptabla. Scenkonsten som helhet måste kompenseras för den urholkning och den underfinansiering som det offentliga anslagssystemet orsakat. I synnerhet är detta viktigt för oss i Vänsterpartiet då vi vill ha en stark offentlig finansiering på kulturområdet. Anslagen måste räknas upp årligen för såväl institutioner som den fria scenkonsten så att de motsvarar kostnadsutvecklingen.

Regeringen bör låta utreda möjligheten att även den fria scenkonsten får anslagen uppräknade med pris- och lönekostnadsindex. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

7 Turnéstöd

Den fria scenkonstens utövare/grupper har en omfattande och mycket viktig turnéverksamhet. I dag tvingas de använda sina verksamhetsmedel till turnékostnader. Detta medför en ökad ekonomisk belastning både för utövare/grupperna och för arrangörerna. Vi menar att det inte är rimligt att de utövare/grupper som för ut sina föreställningar i landet ska ha extra kostnader för det. Det är heller inte rimligt att arrangörer ska få ökade kostnader för att de inte verkar i en storstad med gångavstånd till en teaterscen. Det har i olika sammanhang utgått turnéstöd till viss del, men Vänsterpartiet anser att frågan måste lösas med ett särskilt anslag som täcker extrakostnaderna för turnéverksamheten.

Regeringen bör därför ge Kulturrådet i uppdrag att tillsammans med centrumbildningarna initiera en försöksverksamhet där samordning sker mellan t.ex. utövarna/grupperna och olika regioner samt arrangörer. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Centrumbildningar

Centrumbildningarna fyller en viktig funktion för det icke-institutionsbundna kulturlivet och de fria teater- och dansgrupperna samt koreograferna. Det gör de som samarbetsorgan, informatörer, opinionsbildare samt uppdrags- och arbetsförmedlare. Det är således ett mångfasetterat och viktigt verksamhetsområde.

Kulturrådet fördelar resurserna till centrumbildningarna. De arbetsförmedlande pengarna är en omfördelning där arbetsmarknadspolitiska medel omvandlas till "riktiga" jobb i stället för kortvariga arbetsmarknadspolitiska insatser genom att de i slutändan genererar arbetstillfällen för utövarna. Vi värnar dessa centrumbildningar på teater- och dansområdet och ser dem som garantier för kvalitet samt en omistlig tillgång och resurs för de fria grupperna såväl som för frilansarna. Både teater- och danscentrum bedriver dessutom ett regionalt arbete. Centrumbildningarnas arbetsmarknadspolitiska stöd har utvärderats och befunnits vara en mycket lyckad satsning, varför stödet numera är permanentat.

Vänsterpartiet menar att ett fortsatt och ökat arbetsmarknadspolitiskt stöd till denna yrkesgrupp är en åtgärd som är till fördel såväl för teater- och danskonsten som för arbetsmarknadspolitiken. Sammanfattningsvis ser vi vikten av att det ekonomiska stödet från samhällets sida ökar både vad gäller anslagen för verksamheten och för de arbetsförmedlande uppdragen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

8.1 Rådgivningsfunktionen på Konstnärsnämnden

Det har anslagits medel för att Konstnärsnämnden ska kunna erbjuda en rådgivningsfunktion. Det är en positiv satsning, och man bör i sammanhanget minnas att det till viss del finns en rådgivningsfunktion även inom centrubildningarna. Konstnärsnämnden bör därför ges i uppdrag att samordna sin rådgivande verksamhet med centrubildningarnas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.2 Juridisk kompetens

Staten har ställt krav på att arbetsmarknadens parter ska sluta kollektivavtal, vilket de också har gjort. Centrubildningarna har då blivit arbetsgivarparter och måste nu kunna bygga upp och tillhandahålla en juridisk kompetens. Det gäller både i rådgivningen till konstnärerna och som förhandlingspart vid eventuella arbetsrättsliga tvister exempelvis i arbetsmarknadsdomstolen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

9 Konstnärernas försörjning

Nedskärningarna inom kommuner och landsting har fått allvarliga konsekvenser för kulturens livsbetingelser. När skolorna inte har råd att köpa teater- och dansföreställningar, då har skådespelarna och dansarna inte råd att vara kulturarbetare.

Vänsterpartiet anser att konstnärernas försörjning i största möjliga mån skall baseras på ersättning i direkt anslutning till utfört arbete.

En av de viktigaste insatserna som kan göras för kulturen är därför insatser för att förbättra kommunernas ekonomi. Detta ger möjlighet för skolor, förskolor, äldreboenden m.m. att satsa på kultur, vilket är en förutsättning för att de kulturella traditionerna ska leva vidare i kommande generationer. Kultur är en källa till identitet och demokratisk utveckling.

Medel inom arbetsmarknadsområdet spelar en väsentlig roll för konstnärernas försörjning. Vi anser att man skall pröva att föra över pengar från arbetsmarknadsåtgärder för att skapa riktiga jobb inom kultursektorn, med kulturmålen som övergripande riktlinje. Vi vill satsa ytterligare på den tredje anställningsformen och ser verksamheten inom t.ex. Teateralliansen som mycket lyckad och värdefull. Vi vill att denna anställningsform ska utvecklas och byggas ut. I budgetpropositionen för 2006 har vi dessutom tillsammans med regeringen och Miljöpartiet gjort en satsning som ska möjliggöra att även starta en dansallians. Den ska inbegripa dansare och byggas upp utifrån de särskilda behoven som finns inom dansområdet. Det går således inte att kopiera Teateralliansen utan att tillvarata de goda erfarenheter som gjorts. Vi anser således att frågan om en utbyggnad av motsvarande lösningar i fler

delar av kultursektorn bör utredas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Scenkonstens pensioner

Under de senaste åren har scenkonstens pensioner varit en prioriterad fråga. För scenkonstinstitutionerna har pensionsfrågans lösning stått högst på dagordningen och har också kommit att dominera de senaste årens diskussioner. Frågan är komplex till sin natur och innehåller många delar varför risken för missförstånd av olika slag är stor. De frågor som diskuterats har handlat såväl om premierna för pensionssystemet, de anställdas pensionsnivåer i förhållande till andra offentligt anställda och hur regelverket ska hantera de problem som uppstår kring pensionen för scenkonstnärer med lägre pensionsålder än den gängse på arbetsmarknaden.

När det gäller problemen med premierna sammanhänger dessa med den premieomläggning som gjordes 2001 för att finansiera det statligt reglerade pensionssystemet på området, den s.k. Pisaförordningen. När Statens pensionsverk för något år sedan räknade om dessa premier resulterade det i dramatiska höjningar och flera institutioner har stått inför konkurshot med anledning av detta. Då nämnda omläggning skulle vara kostnadsneutral lovade regeringen genom det särskilda regeringsbeslutet i oktober 2004 att merparten av dessa kostnadsökningar skulle hanteras genom anslagsökningar i anslutning till vårpropositionen 2005. Av olika skäl kom sedan frågan att skjutas till hösten och tilläggsbudgeten för 2005 samt budgeten för 2006.

När det gäller de anställdas pensionsnivåer i förhållande till andra offentligt anställda så hanteras detta sedan några år tillbaka både i kollektivavtal och i Pisaförordningen. Kollektivavtalsregleringen tillkom i samband med att staten överlät åt parterna att hantera de avgiftsbestämda delarna av det statliga pensionsavtalet PA-03, som ligger till grund för Pisaförordningen, genom kollektivavtal. För detta ändamål frigjordes medel motsvarande en pensionsavsättning på 2,3 procentenheter på lönen och parterna träffade också, helt i enlighet med statens önskemål, ett kollektivavtal på den nivå som då var finansierad.

Före det nu träffade kollektivavtalet har emellertid staten haft hela ansvaret för pensionerna för de anställda på teater-, dans- och musikinstitutionerna. En genomgående princip i det statliga regelverket har varit att de scenkonstansställda ska ha samma pensionsvillkor som statsanställda i övrigt. Eftersom den avgiftsbestämda pensionsavsättningen för statligt anställda uppgår till 4,3 procentenheter har parterna därför önskat att staten ska ge ekonomisk möjlighet att genomföra en avsättning på motsvarande nivå. Ett första steg i det avseendet togs i förra årets budgetproposition. En anslagshöjning på 15 miljoner kronor gjorde det möjligt för parterna att höja den kollektivavtalade avsättningen till 3,3 procentenheter.

Så blev dock inte fallet. Det har inte träffats något avtal om en ofinansierad pensionsavsättning på 4,3 procentenheter. Vänsterpartiet anser att en slutlig

Fel! Okänt namn på

lösning snarast måste komma till stånd med en pensionsreglering i paritet med övriga på den statliga arbetsmarknaden.

Vad gäller problemen kring scenkonstnärer med lägre pensionsålder har arbetet med att hitta långsiktiga och hållbara lösningar i den delen pågått i tio år. Dessvärre har detta hittills inte gett något resultat. Det handlar här framför allt om dansarnas och sångarnas situation.

Totalt sett handlar det om att hitta lösningar för ett några hundra personer som i hård konkurrens blivit utvalda för att arbeta inom dessa områden och som drabbas särskilt hårt av reglerna i det nya allmänna pensionssystemet. Dessa problem har accentuerats genom den rätt som tillkom för några år sedan om att stanna i sitt yrke fram till 67-årsdagen. Situationen börjar bli akut på flera institutioner när allt fler anställda på grund av alla osäkerhetsfaktorer kring scenkonst pensionerna väljer att stanna kvar i sin anställning. Institutionerna kan då inte nyrekrytera i den omfattning som är nödvändig. Just på dansens område blir dessa effekter särskilt påtagliga i relation till de satsningar som görs i budgeten med bl.a. ett utökat antal högskoleplatser. Risker är uppenbar att dessa unga dansare utbildas till arbetslöshet om pensionsfrågan inte får sin lösning.

Redan i förra årets budgetproposition ville regeringen tillsammans med parterna på området hitta lösningar på detta område. Regeringen bör se över frågan om en kompletterande ålderspension, Kåpa, för scenkonstarbetarna vid institutionerna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I likhet med dansarna vid Kungliga Operan eller andra dansinstitutioner har de fria dansarna behov av pension och det vid samma åldrar som dessa. Dock har inte heller tidigare något Pisaavtal tillgodosett den fria scenkonstens behov. När nu teater-, dans- och musikinstitutionernas pensioner ses över är det av stor vikt att inte den fria scenkonsten glöms bort. Regeringen bör se över frågan om pensionerna för scenkonstarbetarna inom den fria scenkonsten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

11 Treåriga bidrag och avtal

Sedan ett par år tillbaka får vissa av utövarna på det fria scenkonstområdet treåriga bidrag och på det sättet sker en överenskommelse och försäkran om bidrag. Detta ser vi som en positiv utveckling då utövarna får bättre framförhållning i sitt arbete. Med denna bakgrund vill Vänsterpartiet att det så långt som möjligt ska utgå treåriga bidrag. Regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att se över möjligheten att införa treåriga bidrag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Ytterligare ett sätt att minska på byråkratin kring ansökningar skulle vara att minst treåriga avtal sluts med den fria scenkonstens utövare.

Vi menar att konstnärerna ska få ägna sig åt den skapande processen och inte åt tidsödande arbete med att varje år fylla i ansökningshandlingar för att erhålla anslag till den grundläggande verksamheten. För att kontinuitet och kvalitet skall kunna utvecklas krävs att staten, landstingen/regionerna och

kommunerna sluter minst treåriga avtal med den fria scenkonstens utövare. Det är Vänsterpartiets uppfattning att både de konstnärliga utövarna och samhället kommer att tjäna på de längre avtalsperioderna. En sådan framförhållning skulle även kunna medföra gynnsammare förutsättningar för att stärka och utveckla kvaliteten.

Regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att verka för treåriga avtalsperioder i sin egen bidragsgivning men också i sin dialog med kommuner och landsting/regioner. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Teater och dans i skolan

Det behövs särskilda insatser inom teater och dans för barn och ungdomar. Tanken att alla har rätt att möta, pröva på och delta i olika kulturella verksamheter måste förverkligas. Först när man fått ”smaka” på och uppleva olika konstarter har man en reell möjlighet att välja.

En av de viktigaste insatser som kan göras för att stödja och utveckla barns och ungdomars konstnärliga skapande är att utveckla kulturskolan. Det är en rättvisefråga och en jämlikhetsfråga att alla oberoende av föräldrarnas samhällsklass och utbildningsnivå skall ges möjligheter att delta i kulturlivet.

Dans och teater borde vara en självklar del i skolans arbete. Detta kan på olika sätt stärka barns och ungdomars utveckling och möjligheter i bl.a. skolarbetet. Att använda drama och teater som pedagogiska redskap ger långsiktiga resultat, det stärker elevernas förmåga att leva sig in i andra människors situation, att förstå och känna. Det egna skapandet i kombination med det professionella utbudet öppnar vida horisonter och skapar kreativa rum och ett gränslöst tänkande. Samarbetet mellan professionella konstnärer och skolan skapar fruktbara mötespunkter och ger positiva arbetsmarknadspolitiska effekter genom att ge arbete åt konstnärer. Teater-, drama- och danspedagoger får också ett bredare arbetsfält då efterfrågan på deras kunskaper ökar. Därför har vi ofta hävdad att läroplaner och skolplaner även bör innehålla kulturpolitiska mål.

Att de fria teatergrupperna svarar för över hälften av den teater som spelas för barn och ungdomar är allmänt bekant. Tillsammans med institutionernas utbud når föreställningarna drygt hälften av skolans elever. Trots att dansen fått ett uppsving de senaste åren är det mycket färre elever som fått uppleva en dansföreställning än en teaterföreställning. Vi ser det som en självklarhet att även den resterande halvan elever måste ges samma möjlighet att se och uppleva professionell teater och dans. En teaterföreställning och en dansföreställning per år för alla elever bör vara ett minimum. När kommunerna nu i många fall genomfört mycket stora nedskärningar innebär det bl.a. att kulturans villkor försämras, på många håll mycket drastiskt. Barn och ungdomar i förskolan och skolan har mycket begränsad möjlighet att få möta och uppleva teater, dans och musik.

Fel! Okänt namn på

Det räcker inte med att utövarna i den fria scenkonsten satsar på denna grupp om inte skolan och förskolan har råd att använda sig av dem. Då blir det de föräldrar som har intresse och ekonomi som låter sina barn ta del av det befintliga utbudet. På sikt måste därför anslagen för utveckling av teater och dans till barn och ungdomar stärkas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Länskonstnärer/konsulenter

I vissa län finns flera länskonstnärer medan det i andra finns inga alls. Det är av stor vikt att länskonstnärerna har förankring i det geografiska område de arbetar för och i den konstnärliga verksamhet de verkar inom. Här är det viktigt att se konstnärerna i regionerna som en tillgång.

Vänsterpartiet anser att länskonstnärerna också ska vara en resurs för amatörkulturen och även fungera som en länk mellan amatörer och professionella. Vänsterpartiet föreslår därför att alla län ska få i uppdrag att inrätta länskonstnärer och konsulenter på områdena teater och dans. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

14 Mångkultur och språkliga minoriteter

Teatern och dansen har ett särskilt ansvar att beskriva och gestalta det nya mångkulturella Sverige. Våra språkliga minoriteter – tornedalsfinnar, samer, finnar, romer och jiddischtalande – har alla ett rikt kulturellt arv att bevara och förmedla. Vänsterpartiet ser det som en viktig politisk uppgift att de ges medel och möjlighet att göra detta på sina egna villkor.

Vi menar också att våra olika invandrargrupperns kultur måste ges utrymme och visas på teatrar och dansscener i större utsträckning än vad som är fallet i dag. I teatern och dansen finns förmågan att gestalta och ge publiken upplevelser och möjlighet till empati. Styrkan i konsten är också att ett verk kan upplevas på så många olika vis då åskådaren, publiken, får tolka och själv känna. Regeringen bör ge Kulturrådet i uppdrag att särskilt uppmärksamma de nationella minoriteternas behov. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

15 Internationellt utbyte

Internationellt kulturutbyte och gästspel av teater- och dansgrupper ger möjlighet till konstnärlig befruktning och inspiration. På samma sätt kan den svenska scenkonsten presenteras för publik i andra länder.

Vi ser det kulturella utbytet som en enormt viktig del i det internationella kultursammanhanget och värmandet av utvecklingen inom de olika konstarterna. Kulturutbytet har också en stor outnyttjad potential att utveckla förståelsen mellan människor över alla gränser.

Sverige kan använda kulturaktiviteter som ett aktivt verktyg i biståndsarbetet för att stärka demokratiseringen och respekten för de mänskliga rättigheterna. Vi menar att Sverige på olika sätt ska stödja det kulturella utbytet av scenkonst genom att i EU och FN arbeta för ökat internationellt kulturutbyte. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

16 Terminologin

Inom kulturpolitiken – exempelvis vid anslagstilldelningen – används termen fria teater- och dansgrupper. Denna terminologi stämmer med befintlig struktur endast när det gäller teatergrupperna. När det däremot gäller dansområdet existerar i Sverige inga egentliga dansgrupper, eftersom olika strukturer bildas för specifika produktioner och föreställningsprojekt.

Det finns heller inget fast danskompani med samma struktur som teatergrupperna vid sidan av dansinstitutionerna. Det är i stället enskilda koreografer och dansare som verkar i olika konstellationer och projekt med produktionsinriktat arbete. Dessutom saknas den struktur med egna lokaler som kännetecknar teatergrupperna, vilken inrymmer egna scener och repetitionslokaler. När man buntar ihop olika strukturer under ett begrepp och gör dem till något förment enhetligt, gömmer man samtidigt en del av verkligheten och – i detta fall – osynliggör man den fria danskonstens verkliga struktur och bedömningen av anslagsfördelningen försvåras.

Faktum är att nästan alla inom den fria danskonsten är frilansande konstnärer utan fast anställning. Här gäller givetvis helt andra förutsättningar än för de fria teatergrupperna, som dansarna ofta hamnar i skuggan av, men som också befinner sig i ett kritiskt läge ekonomiskt och som i sin tur består av olika konstellationer av fasta grupper och projektgrupper. Vänsterpartiet anser att det är av vikt att ha en rättvisande terminologi som förutsättning för en adekvat behandling av den fria scenkonstens problem och ekonomi. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17 Politik för dansen

Kulturrådet har presenterat ett förslag till handlingsprogram för den professionella dansen. Det är ett innehållsrikt material som just nu håller på att bearbetas efter att utövarna fått lämna sina synpunkter på förslaget. I väntan på att få en slutgiltig version av handlingsprogrammet, vilket för övrigt är ett förslag som Vänsterpartiet lyfte fram redan 2002, berör vi en del av de danspolitiska frågor vi tycker bör lyftas fram redan nu. Vänsterpartiet förutsätter att hand-

Fel! Okänt namn på

lingsprogrammet för den professionella dansen kommer att föreslå en rad olika förändringar inom kulturpolitiken för att skapa en hållbar och utvecklingsbar struktur för danskonsten i Sverige.

Operabaletten vid nationalscenen och Riksteatern/Cullbergbaletten har tillsammans med Dansens Hus initierande, främjande och producerande uppgifter av nationell betydelse. De regionala institutionerna är Göteborgsoperans balett, Västsvenska Teater och Dans, Skånes Dansteater, Norrdans och Byteaterns dansprojekt. Utöver dessa institutioner finns de fria dansgrupperna och de koreografer som inte är knutna till institutionerna. Utan tvivel går det att konstatera att det behövs en samlad bild av danskonstens förutsättningar och problematik.

Vänsterpartiet menar att regeringen måste initiera en utredning som ska se på problematiken och förutsättningarna för att därigenom skapa en tydlig struktur för dansen, en struktur som gör dansen till ett tillväxtområde med möjligheter till utveckling och expansion.

Tydliga och klara strukturer i danslivet är förutsättningen för en väl fungerande organisation som i sin tur lyfter upp konstformens egenvärde. Den rent konstnärliga strukturen med innehåll och framförande ska helt och hållet ligga på konstnärerna, men den organisatoriska strukturen kräver en tydlig politik för dansen som konstform. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.1 Feministisk analys

Att danskonsten domineras av kvinnor är ett faktum. På de flesta nivåer är kvinnorna i majoritet, och inom den klassiska baletten är lönen för en prima ballerina t.o.m. högre än en mans. Dessvärre är den huvudsakliga strukturen den motsatta, och inom scenkonstområdet är det just danskonsten som får de lägsta anslagen på alla plan. Vi tror inte att det är ett sammanträffande, snarare är det ett bevis på en gammal patriarkal maktstruktur som slår igenom även i de kulturpolitiska prioriteringar som gäller än i dag.

Att en prima ballerina har högre lön än de män som är solister är ett undantag inom danssektorn. Dansare i allmänhet och frilansande dansare i synnerhet är i regel underbetalda. Regeringen har visserligen tillsatt en kommitté som ska se över jämställdheten inom scenkonstområdet, men kommittén har inget uppdrag att analysera just de olika konstarnas ojämlika strukturer och dessas orsaker. Inte heller Kulturrådet har något sådant uppdrag.

Vänsterpartiet vill att danskonsten och dess medelstillelning analyseras utifrån en feministisk maktanalys med målsättning att komma till rätta med den obalans som råder på det kulturpolitiska området gällande danskonsten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.2 Dokumentation och forskning

I dag finns ingen kontinuerlig dokumentation eller forskning kring den moderna dansen. Kulturhistoriskt skapar det givetvis ett irreparabelt tomrum, när den moderna danskonsten – de verk som skapas i dag – inte tas till vara åt kommande generationer som värdefull historia, kunskap och erfarenhet. Detta faktum försvårar också möjligheterna till forskning på området då det kommer att saknas material om den moderna dansen.

Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag till hur en kontinuerlig dokumentation av den moderna dansen kan organiseras, en dokumentation som kan användas som underlag för forskning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.3 Nationellt informationscentrum

Det finns ett stort intresse och behov av ett nationellt informationscentrum för dansen. Som det nu ser ut måste information sökas på många olika håll och ingen aktör inom området kan ta ett samlat ansvar för informations spridning. Behovet är stort, såväl inom branschen som för en intresserad allmänhet. Regionala informationscentrum, som de regionala centrumbildningarna för dans utgör, skulle i samverkan med regionala danskonsulenter kunna kopplas till det nationella kontoret. Eftersom dansen i högsta grad är internationell bör ett informationscentrum även verka över gränserna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.4 Dansens år

När Kulturrådet redovisat sitt arbete med ett handlingsprogram för danskonsten och kommit med en rad spännande förslag, kommer det att krävas att uppmärksamhet riktas på detta i hela landet. Ett Dansens år skulle kunna innebära uppmärksamhet och utveckling av danskonsten i hela landet och på bred front visa på dansens möjligheter. Vänsterpartiet menar att regeringen bör få i uppdrag att se över möjligheterna att inom en lämplig tidsrymd genomföra ett Dansens år. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.5 Gemensam styrgrupp för dansnätverken

I dag finns flera olika nätverk för dansen såsom *Dansnät Sverige*, *Dansspridning i Mellansverige* samt de fria scenernas *Turnéslinga*. Dessa nätverk är naturligtvis en stor tillgång för de dansare och koreografer som tack vare dem får möjlighet att nå ut till en bred publik. Dock behövs det en samordning av nätverken för att sprida danskonsten även till de platser som i dag inte inkluderas. Anslaget för Dansnät Sverige permanentas fr.o.m. 2006. Projektet har

Fel! Okänt namn på

varit framgångsrikt, många kommuner har hört av sig och velat delta. Nu gäller det att följa upp satsningen på Dansnät Sverige och se till att de goda erfarenheterna tas till vara. Detta kan göras på olika sätt, exempelvis genom att Dansnät Sverige får i uppgift att samarbeta med de andra nätverken inom dansområdet genom att tillsätta en gemensam styrgrupp.

Vänsterpartiet anser att regeringen ska få i uppdrag att följa upp Dansnät Sveriges satsning i enlighet med det som anförs ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.6 Dans för barn och unga

Dansföreställningar för barn- och ungdomspublik har fått en allt större roll i kommuners och skolors kulturutbud under senare år, men fortfarande är det långt ifrån alla barn som nås av sådana satsningar. Det är i huvudsak frilansande koreografer och dansare som turnerar med den typen av produktioner. Den här delen av dansområdet borde särskilt lyftas fram, då den ofta utgör den enda kontakt med danskonsten som erbjuds unga människor, särskilt utanför storstadsregionerna.

Det är därför viktigt att se till att de olika satsningar som görs på dansområdet kommer barn och unga till del. Regeringen bör få i uppdrag att verka för att barn och unga får del av den samhällsstödda danskonsten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

17.7 Den konstnärliga mångfalden

I dag finns en struktur med verksamhetsbidrag och projektbidrag för de fria dansgrupperna och koreograferna. Vi ser allvarligt på utvecklingen att alltfler ordinarie verksamheter tvingas genomföras i form av projekt. Förutom den osäkra arbetssituationen för konstnärerna medför projektomvandlingen av ordinarie verksamhet att kvalitet och kontinuitet äventyras.

Projektformen kan givetvis vara en mycket lyckad form för att utveckla en verksamhet eller framför allt en möjlighet till nyskapande och gränsöverskridande satsningar, dock inte en form att bygga kontinuerlig verksamhet på.

Den rådande situationen med verksamhetsbidrag som inte räcker till verksamheten, har gjort projektanslaget till en omistlig del av finansieringen av den ordinarie verksamheten. Vad blir det då av alla spännande verksamheter och projekt som inte får statligt stöd? Ett annat förslag är en koncentration av anslaget till färre dansgrupper och koreografer. Här ser Vänsterpartiet en risk att mångfalden hotas. Att färre grupper erhåller högre anslag försämrar situationen för de grupper som inte erhåller något verksamhetsbidrag. En sådan åtgärd begränsar det konstnärliga uttrycket genom att det leder till att vi får ett mycket mindre antal fria grupper och koreografer.

Vänsterpartiet vill att regeringen utreder de finansiella konsekvenserna av en långsiktig och hållbar lösning på frågan om verksamhetsbidragen och det

Fel! Okänt namn på

särskilda projektanslaget. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2005

Tasso Stafilidis (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Peter Pedersen (v)

Mats Einarsson (v)

Rolf Olsson (v)

Alice Åström (v)